

۱۳۹۸

بازخوانی پیوندهای تاریخی دو همسایه

(مجموعه مقالات دومین همایش ملی

مناسبات فکری ایران و عثمانی)

به اهتمام

دکتر مهدی عبادی

محترم و کیلی

تهران، ۱۳۹۸

پژوهشکده تاریخ اسلام

بازخوانی پیوندهای تاریخی دو همسایه

(مجموعه مقالات دومین همایش ملی مناسبات فکری ایران و عثمانی)

به اهتمام: دکتر مهدی عبادی و محترم و کیلی سحر

ناشر: پژوهشکده تاریخ اسلام

مدیر نشر و دبیر اجرایی همایش: خلیل قویدل

ویراستار: ملیحه سرخی کوهی خیلی

چاپ اول: ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۹۸۶۱-۶

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ و صحافی: چاپ تقویم

ردیف انتشار: ۸۹

۶۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق ای پژوهشکده تاریخ اسلام محفوظ است

خیابان ولیعصر (عج)، تهران، خیابان عباسی، سنگاوان، شهروز شرقی، شماره ۹

تلفن: ۳-۷۶۸۶۱-۸۰ / فکس: ۸۸۶۷۴۸۶۰

web: www.te.ac.ir

سرسناسه	همایش مناسبات فکری ایران و عثمانی (دومین: ۱۳۹۷: تهران)
عنوان و نام پدیدآور	بازخوانی پیوندهای تاریخی دو همسایه: مجموعه مقالات دومین همایش ملی مناسبات فکری ایران و عثمانی / به اهتمام مهدی عبادی، محترم و کیلی سحر.
مشخصات نشر	تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام، انتشارات، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	۴۸۸ ص.
فروست	پژوهشکده تاریخ اسلام؛ ۸۹
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۳۹۸۶۱-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۳۴ق.
موضوع	History -- Qajars, 1779 - 1925
موضوع	ترکیه -- تاریخ -- امپراتوری عثمانی، ۱۲۸۸-۱۹۱۸م.
موضوع	Turkey -- History -- Ottoman Empire, 1288-1918
موضوع	ایران -- روابط خارجی -- قرن ۱۲ق - ۱۴.
موضوع	Iran -- Foreign relations -- 18 - 20th century
شناسه افزوده	عبادی، مهدی، ۱۳۴۱ - گردآورنده
شناسه افزوده	وکیلی سحر، محترم، ۱۳۶۰ - گردآورنده
شناسه افزوده	پژوهشکده تاریخ اسلام
رده بندی کنگره	DSR۱۳۱۱
رده بندی دیویی	۹۵۵/۰۷۴
شماره کتابشناسی ملی	۶۰۷۵۶۸۵

سخن اول

تاریخ هر امت و جامعه‌ای سائنس، فرهنگ و تمدن آن است. به همین دلیل، علم تاریخ در میان علوم، جایگاهی ویژه یافته است. جامعه اسلامی به عنوان یک امت جهانی، دارای چهارده قرن سابقه تاریخی با ابعاد و عناصری روشن و بی‌شائبه است. اهمیت این پیشینه تاریخی و ابعاد گوناگون آن، مانند فرهنگ، تمدن، علوم، فلسفه و هنر و نقش بی‌بدیل آن در تمدن جهان معاصر، تلاش گسترده دانشگاه‌ها و دانشمندان غرب را نیز در راه تحقیق و مطالعه این تاریخ عظیم برانگیخته است؛ تا بدان پایه که معتبرترین منابع و اطلاعات پژوهشی در حوزه‌های گوناگون تاریخ اسلام را در مراکز علمی غرب می‌توان سراغ گرفت.

به‌رغم توجه ویژه پژوهشگاه‌های دنیای غرب به اسلام، به استناد توان ذاتی آنها از شناخت اسلام ناب و حقیقی - به دلیل عدم دسترسی مستقیم و به دور از تحریف به منابع اصلی، و لاجرم اطلاع محدود پژوهشگران از زمینه‌ها و پس‌زمینه‌های یک تحقیق علمی جامع، آغاز حرکتی اساسی و همه‌جانبه از سوی دانشمندان اسلامی به منظور تصحیح و تکمیل تلاش‌های گذشته ضروری است. اگر این حرکت، گسترده، غنی و متکی بر پیشرفته‌ترین روش‌های پژوهشی آغاز شود، بی‌شک تغییرات بنیادی در مسیر این گونه مطالعات در پژوهشگاه‌های مهم دنیا در زمینه تاریخ اسلام و مسائل مختلف آن دور از دسترس نخواهد بود.

هدف اساسی از تأسیس پژوهشکده تاریخ اسلام - که هم اکنون در آغاز راه است - گام زدن در راه تحقق این آرمان می‌باشد. این پژوهشکده با همت و پیگیری استادان ارزشمند تاریخ اسلام و

رشته‌های پیوسته به آن، آغاز به کار کرده و برای نیل به اهداف مقدس خود، آماده همکاری با همه کسانی است که به این اهداف ایمان دارند. از این رو، پاسخگویی به هزاران پرسش را که در خلال مطالعه ۱۴ قرن تاریخ اسلام مورد توجه خواننده و به خصوص پژوهشگران قرار می‌گیرد، وجهه همت خود قرار داده است. تحقق این مهم با روش‌های گوناگون دنبال می‌شود، که نشر آثار پژوهشی استادان و کارشناسان - به صورت تألیف و یا ترجمه - مانند اثر حاضر، از جمله آنهاست. البته برنامه‌هایی همچون تشکیل کارگاه‌های تخصصی، نشست‌های علمی تخصصی و حمایت از پروژه‌های پژوهشی مورد نیاز، نیز برای تحقق هدف یاد شده در حال پیگیری و اجراست که ضرورت دارد کیفیت و کمیت آنها افزایش یابد.

این مرکز، هم‌اکنون با شش گروه علمی و زیر نظر شورای علمی فعالیت می‌کند، که ان شاء الله به زودی تعداد آنها به دوازده برابر افزایش خواهد یافت. از جمله اقدامات کم سابقه پژوهشکده، تأسیس دانشنامه جغرافیای تاریخی جهان اسلام است که بزودی اولین مجلد آن عرضه خواهد شد. این دانشنامه با ریاست یکم از استادان هفت گروه علمی مشغول فعالیت است و هزاران مدخل را - تاکنون - همراه با منابع اصلی آن پایگاه اینترنتی عرضه کرده است تا دسترسی محققان به منابع را آسان کند.

پژوهشکده تاریخ اسلام به وسیله پایگاه سیرت خود با همه پژوهشگران و علاقه‌مندان به مطالعه در سراسر جهان پیوند برقرار می‌کند. این پایگاه، علاوه بر انعکاس همه فعالیت‌های این مرکز علمی، بازتاب‌دهنده فعالیت‌های علمی انجام شده توسط مراکز و اشخاص دیگر در این رشته است. با فعال شدن پایگاه مزبور، دسترسی پژوهندگان به مرکزی جامع و همه جانبه، که انعکاس‌دهنده همه آثار موجود در زمینه تاریخ اسلام باشد، میسر خواهد شد.

علاوه بر آن، هم‌اکنون کتابخانه تخصصی (حقیقی و مجازی) فعال است و به تدریج فعال‌تر خواهد شد. از خداوند بزرگ، برای این تلاش و همه تلاشگران در راه حق و حقیقت، آرزوی موفقیت می‌کنم.

سیدهادی خامنه‌ای

رئیس پژوهشکده تاریخ اسلام

فهرست مطالب

مهدی نوری	۱۱
* مقدمه	۱۱
زینب احمدوند	
سمیه بختیاری	
* بررسی مؤلفه‌های واگرایی رسم‌گرایی در مناسبات ایران و عثمانی دوره قاجار (۱۲۱۰-۱۳۴۴ق/ ۱۷۹۶-۱۹۲۵م)	۱۵
محمدجعفر اشکوار	
محمدحسین گلستانی‌پور	
* تأثیر نقاشی صفویه بر مدرسه نقاشی عثمانی	۳۳
عباس برومند اعلم	
وحیده کواکی	
سارا دارابی	
* بررسی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر سیر تحول لک‌گی در عصر صفوی و عثمانی از آغاز تا شروع سده بیستم قهس	۵۵
طاهر بابایی	
* ایرانیان و تأمین مواد درسی مذهبی مدارس عثمانی (عصر اقتدار)	۷۷
غلامعلی پاشازاده	
* مطالعه تطبیقی روند شکل‌گیری الگوی سلطنت مطلقه منظم در ایران و عثمانی در قرن نوزدهم	۹۷

جلیل پورحسن دارابی

رسول اخگر

* ضرورت ایجاد حکومت و دولت مدرن در ایران عصر ناصری در آثار اندیشمندان ایرانی مقیم عثمانی
(مطالعه موردی: روزنامه اختر) ۱۱۳

اسماعیل حسن زاده

* فرنگ و فرنگی در تفکر اولیا، جلی ۱۴۱

آذین: عطایه

مهناز سبسته فر

فرزان سجودی

* ایران در آینه همسایه: بازبینی صفویان در وقایع‌نگاری‌های تصویری دوران سلطان مراد سوم ۱۶۳

ولی دین پرست

* ادیس بدلیسی و نقش او در پیوندهای فرهنگی ایران و عثمانی (قرن دهم هجری) ۱۹۱

ندا رسولی

* تأثیرات مکاتب هنری و هنرمندان ایرانی بر آرایه‌های نستعلیق خطی دوره عثمانی ۲۰۱

زهرا رضایی

فرزانه فرخ‌فر

* مطالعه تطبیقی الگوی پوشاک در دولت‌های صفوی و عثمانی در قرن دهم هجری با استناد به نگاره‌های
نسخ مصور شاهنامه تهماسبی و سلیمان‌نامه) ۲۳۱

رحیم روح‌بخش

سیدرضا باقریان موحد

* بررسی الگوگیری میرزا حسن رشیدیه از عثمانی در تأسیس مدارس رشیدیه در ایران ۲۶۱

میترا سعادت

* بازتاب تأثیر غرب بر جامعه عثمانی از دید سفرنامه‌نویسان عصر قاجار ۲۹۱

محمدحسین صادقی

* تاریخ‌نگاری فارسی در دربار عثمانی (مطالعه موردی: ادريس بدلیسی) ۳۰۵

توران طولایی

* اندیشمندان مسلمان و مسئله تجدد سیاسی: بررسی تطبیقی اندیشه و آرای سیاسی میرزا
ملک‌خان و نامق کمال ۳۳۳

منیژه قدرتی وایقان

* ایران و ایرانی در ارمنستان سلیمانی؛ تحلیل نگاه سیاح ترک قارچین‌زاده سلیمان شکری ۳۵۵

عباس قدیم‌قیدار

* فکر اتحاد ایران و عثمانی در مقابل روسیه در قرن نوزدهم ۳۸۷

سیدحسن قریشی کرین

* نقش دانشمندان مهاجر ایرانی در سیاست علمی با امپراتوری عثمانی در دوره صفویه ۴۰۳

مجتبی گراوند

ظریفه کاظمی

* بررسی چگونگی مناسبات ایران و عثمانی در «اول سال‌های جنگ جهانی اول (۱۲۹۳-۱۲۹۷ ش/ ۱۹۱۴-۱۹۱۸ م)» ۴۲۱

علیرضا ملانی توانی

* نقد کتاب «نامه‌های ایران»؛ فرازهایی از انقلاب مشروطه و نقش آفرینان ۴۳۹

میرصمد موسوی

سیمین ستایش

* جایگاه سیاست تبلیغاتی «الحاد» در روابط عثمانی با ایران براساس اسناد آرشیو عثمانی ۴۵۹

* متن سخنرانی میزگرد پایانی همایش ۴۷۵